

Texten ingår i:

Anna Angelin (red.) och Torbjörn Hjort (red.)

Socialt arbete i förändring – utmaningar och villkor inom utbildning, forskning och praktik

Sid. 471-475

DOI: <https://doi.org/10.37852/oblu.180.c486>

Denna text är licensierad under CC-BY, Erkännande. (Se fullständiga villkor: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>) Enligt licensen får verket spridas och bearbetas utan att tillstånd behövs, men verkets upphovspersoner måste anges.

ISBN: 978-91-7895-545-9

ISBN (elektroniskt): 978-91-7895-546-6

DOI: <https://doi.org/10.37852/oblu.180>

© Författarna och Socialhögskolan, Lunds universitet, 2022

Redaktörer: Anna Angelin och Torbjörn Hjort

Adress: Lunds universitet, Socialhögskolan, Box 23, 221 00 Lund

Socialt arbete i förändring

*– utmaningar och villkor inom utbildning,
forskning och praktik.*

Jubileumsbok 2022

ANNA ANGELIN & TORBJÖRN HJORT (red.)

Utdrag Avslutning sid. 471-475

ISBN: 978-91-7895-545-9

© Författarna och Socialhögskolan, 2022

Redaktörer: Anna Angelin & Torbjörn Hjort

Adress: Lunds Universitet, Socialhögskolan, Box 23, 221 00 Lund

Avslutning

ANNA ANGELIN
TORBJÖRN HJORT

Socialhögskolans verksamhet firar 75-årsjubileum och man skulle kunna tänka sig att en blick mot framtiden hade inneburit en del antaganden om olika typer av scenarier utan några större förändringar eller förskjutningar. Emellertid är vi alla mycket medvetna om att de förutsättningar som omvärlden ger snabbt kan kastas om. Under de senaste åren har en pandemi påtagligt påverkat socialt arbete, såväl vad gäller undervisning och forskning som praktik. Vi vet fortfarande inte vilka konsekvenserna kommer att bli, hur mycket av formerna för verksamheterna som kommer att gå tillbaka till pre-pandemins dagar och hur mycket som mer bestående har förändrats. Digitaliseringens påverkan under pandemin har varit påtaglig i alla tre verksamheterna och det är svårt att tänka sig att klockan skulle vridas tillbaka.

Bokens olika bidrag visar att Socialhögskolan har genomgått och är mitt uppe i en spännande utveckling. När det gäller utbildningen har förutsättningar, struktur och innehåll förändrats på flera olika sätt under 75 år. Förändringarna handlar om nya externa förutsättningar, såväl internationella som nationella, regionala och lokala inom Lunds universitet, men också om interna förutsättningar, det vill säga att vi själva omvärderar och utvecklar verksamheten. Denna utveckling pausar inte, och ofta ställer vi oss frågor om hur nästa resurs- och "HÅS"-tilldelning ser ut och om det finns några propåer om lärandemål och så vidare. Likaså pågår en ständig intern diskussion om hur utbildningen kan utvecklas, både vad gäller innehåll och pedagogik. När en genomlysning och förändring är genomförd dröjer det inte länge förrän diskussionen är i gång om nya utvecklingsmöjligheter och behov av förbättringar.

De utmaningar som tagits upp rör sig också mellan externa förväntningar och en intern diskussion om vad som är en bra utbildning och vad blivande socionomer och masterstudenter bör ha med sig. Extern input innebär inte enbart mer eller mindre explicit styrning utan också att man i dialog med omvärlden ser hur utbildningen kan bli bättre och mer relevant.

Likaså ställs forskningen inför nya utmaningar vad gäller en rad olika aspekter, exempelvis styrning av forskningen och i vilken utsträckning vi själva kan välja om vad och hur vi vill forska. En annan utmaning rör hur vi balanserar legitimitet i förhållande till vetenskapssamhället och legitimitet i förhållande till praktiken. Det finns ytterligare utmaningar och några kommer att beröras längre fram i denna avslutande del.

Tanken med denna bok är dels att ge perspektiv på den verksamhet som bedrivits och bedrivs på Socialhögskolan i Lund, dels att försöka ge en inblick i utvecklingen avseende forskning och utbildning. Därutöver är ambitionen att mer generellt lyfta fram några utvecklingstendenser som innefattar både utbildning, forskning och praktik. Dessa tre pelare är centrala i utvecklingen och förståelsen av det sociala arbetet. Socialt arbete formas och påverkas naturligtvis också av externa faktorer. Samhällsförändringar som rör exempelvis arbetsmarknad, migration, socialpolitik och bostadspolitik förändrar ständigt förutsättningarna för det sociala arbetet. I år, 2022, firar vi 75 år. Nästa stora jubileum äger rum om 25 år, alltså 2047, då Socialhögskolan fyller 100. Då har alla som är födda före 1980 hunnit bli 67 år, och de som påbörjar studier på Socialhögskolan kan vara födda så sent som 2028.

Det är svårt att föreställa sig var utbildning, forskning och praktik befinner sig 2047. När det gäller praktiken finns det all anledning att fundera över vart digitaliseringen har tagit det sociala arbetet. Det är svårt att tänka sig att det inte skulle utveckla sig i samma eller accelererande takt, än vad vi ser idag. Finns samma möjligheter till det personliga mötet kvar, kommer relation mellan klient och socialarbetare, som idag lyfts fram som avgörande, att tillmätas samma betydelse och innebörd? I vilken utsträckning kommer digitaliseringen att styras och påverkas av socialarbetare och i vilken utsträckning ligger utvecklingen i andras händer? Hur kommer brukare att påverkas av ökad digitalisering? Frågorna är många och det är betydelsefullt att forskningen följer denna utveckling, då digitaliseringen påverkar hur det sociala arbetet genomförs och sker i sammanhang som ständigt förändras. Idag diskuteras till exempel vad digitaliseringen kan tänkas ha för betydelse för ekonomiskt bistånd, bland annat genom införandet av robotar, men här är det också viktigt att placera in digitaliseringen i ett sammanhang av förändrad policy kring ekonomiskt bistånd.

Säkerligen innefattar även frågan om evidensbaserad praktik nya perspektiv år 2047 och förhoppningsvis har kunskaperna ökat kring hur socialt arbete

kan förhålla sig till denna utveckling. I detta sammanhang är det, precis som när det gäller digitalisering, av betydelse att se vilka aktörer som styr och definierar utvecklingen. Naturligtvis kan det vara positivt om det utvecklas verksamma och goda metoder för att stödja och hjälpa människor mot ett bättre liv, men det finns samtidigt en risk att sociala problem i allt högre grad betraktas och förstås som individuellt skapade bekymmer frikopplade från omgivande samhälleliga faktorer.

Under de senaste åren har det pågått en diskussion om huruvida missbruksvården bör hanteras av sjukvården eller socialtjänsten. En del menar att sjukvårdens kompetens bättre stämmer in på det som krävs för att arbeta med missbruk. Detta kan delvis förstås utifrån att missbruk i en allt högre grad har kommit att betraktas som ett medicinskt problem snarare än ett socialt. Hur sociala problem förstås påverkar vilken verksamhet som anses vara mest lämpad att hantera dem. En liknande diskussion är om SiS eller Kriminalvården är den verksamhet som bör handha ungdomar som är dömda för brott. Ytterligare ett exempel är när försörjningsstödet i många kommuner förlades utanför Individ- och familjeomsorgen och i stället placerades in i verksamheter som ”Arbete & utbildning” eller liknande. Fattigdom ansågs inte vara ett problem som skulle hanteras i samma organisation som i övrigt arbetade med barn och unga eller missbruk. Vi kommer med största säkerhet att uppleva olika typer av liknande diskussioner och om vilken verksamhet som bör hantera vilka frågor. Det sociala arbetet kommer förmodligen att flyttas runt bland olika verksamheter.

Ytterligare ett område som det finns anledning att fundera över är i vilken mån olika typer av styrningspraktiker kommer att utvecklas under de kommande 25 åren. Idag pågår en diskussion om på vilka sätt den utveckling som pågår, till exempel med manualbaserade och standardiserade arbetsformer som ökar möjligheter för uppföljning och granskning av både verksamheter och enskilda socialarbetare, påverkar det sociala arbetet. Vi vet inte om och på vilka sätt denna utveckling kommer att fortsätta. Vad vi vet är att såväl styrningsambitioner som olika typer av manualer och standardiseringsmetoder kommer att förändras. Om vi tittar 25 år framåt i tiden har det säkert hänt mycket och för den som är med då kan det vara intressant att se vad denna utveckling inneburit för synen på och förutsättningarna för det sociala arbetet. Det blir också intressant att se hur denna utveckling påverkat den hjälp som ges och hur brukarna uppfattar detta.

Naturligtvis ska dessa blickar mot framtiden också sättas i ett samhälleligt sammanhang. Socialt arbete befinner sig i skärningspunkten mellan individ och samhälle, där vi inte vet så mycket om hur samhället kommer att utvecklas. I en utveckling som innebär ökade klyftor och nerskärningar i olika trygghetssystem kommer det sociala arbetet att få andra förutsättningar. Likaså har det betydelse om förståelsen av sociala problem alltmer kommer att luta åt individuella förklaringar när det gäller orsaker bakom problem och vilka lösningar som då anses relevanta. Vad som lyfts fram som angelägna problem påverkar också omgivningens syn på vad en socionomutbildning ska innehålla. Under perioder har barnavård och att barn far illa fått stort utrymme och under den senaste tiden har fokus riktats mot att socionomer behöver ökad kompetens när det gäller ungdomskriminalitet.

I denna utveckling spelar forskning och utbildning en betydelsefull roll. Spelplanen för forskningen tenderar också att förändras och om 25 år ser den förmodligen ganska annorlunda ut. Vad fri forskning är eller bör vara diskuteras ständigt och utvecklingen tycks idag gå mot ökad styrning av forskningen. Frågan är hur denna utveckling ser ut på längre sikt. En annan aspekt är hur Socialhögskolan framöver kommer att förhålla sig till ökade krav och förväntningar på konkurrenskraftiga och starka forskningsmiljöer. Denna typ av krav kan ju ses som en typ av indirekt styrning kring hur verksamheter ska tänka och agera strategiskt i förhållande forskningsfinansiering etcetera. Redan idag, och sedan en tid tillbaka, pågår samtal om forskningsstrategier i vår verksamhet och det är en komplex balansgång mellan starka forskningsmiljöer och den enskilde forskarens forskningsintressen; det vill säga mellan att utveckla och bibehålla starka forskningsmiljöer och forskares egna val av forskningsområde och inriktning.

Det finns också anledning att fundera över hur förutsättningarna för socionomutbildningen kommer att förändras under de kommande 25 åren. Det finns idag en förhållandevis stor efterfrågan på socionomer, men kommer denna utveckling att hålla i sig och vad kommer det att innebära för antalet utbildningsplatser? Redan idag finns det svårigheter att upprätthålla lärar-kompetensen bland landets socionomutbildningar. En annan fråga handlar om hur externa krav och förväntningar på socionomutbildningen kommer att se ut under de närmaste decennierna. Det finns en ständigt pågående diskussion om vad socionomer behöver kunna och huruvida de har bristande kompetens inom olika områden. Sådana diskussioner utgör ju också en

kamp mellan olika aktörer och vem som anser sig ha rätten att definiera vad en socionom ska ha för kunskaper. I detta sammanhang drar inte arbetsfältet, presumtiva arbetsgivare, intresseorganisationer och lärosäten alltid åt samma håll.